

Jalostuksen tavoiteohjelma basenjille

Hyväksytty Suomen Basenjit - Finnish Basenjis ry:n kevätkokouksessa 28.2.2009 ja Suomen Kennelliiton jalostustieteellisen toimikunnan kokouksessa 1.9.2009.

SISÄLLYSLUETTELO

1	Yhteenveto	2
2	Rodun tausta	3
	2.1 Basenjin alkuperä	3
	2.2 Basenjin historia Suomessa – rekisteröintimäärät	4
3	Suomen Basenjit – Finnish Basenjis ry	5
4	Nykytilanne	6
	4.1 Populaation koko ja rakenne	6
	4.1.1. Tehollinen populaatiokoko	9
	4.1.2. Tuonnit	9
	4.1.3. Jälkeläismäärät	10
	4.1.4. Rodun vuosittainen sukusiitosaste	11
	4.1.5. Sukusiitosaste jalostuksen työkaluna	11
	4.2 Luonne ja käyttöominaisuudet	11
	4.2.1. Käyttötarkoitus	11
	4.2.2. Luonne	12
	4.3 Terveys	13
	4.3.1. Tutkimustulokset	13
	4.3.2. Tiedon kerääminen	16
	4.3.3. Sairaudet	16
	4.3.4. Lisääntyminen	20
	4.4 Ulkomuoto	21
5	Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	21
6	Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	22
	6.1 Visio	22
	6.2 Tavoitteet	22
	6.3 Strategia – konkreettiset toimenpiteet basenjijalostuksessa	23
	6.4 Uhat ja mahdollisuudet	26
	6.5 Varautuminen ongelmiin	27
	6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
7	Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	28
	Lähteet	29

Liitteet

Liite 1 Sitoumuskasvattajaohje

Liite 2 Sitoumuskasvattajalomake

Liite 3 Rotumääritelmä

Liite 4 Jalostustarkastuslomake

1 Yhteenveto

Suomen Basenjit - Finnish Basenjis ry:n jalostuksen tavoiteohjelmassa ovat hyvä luonne ja terveys yhtyneenä rodunomaiseen ulkomuotoon tärkeimpiä basenjijalostukselle asetettuja tavoitteita.

Jalostuksen tavoiteohjelma on Suomen Kennelliiton jalostustieteellisen toimikunnan määritelmän mukaan rodunjaloituksen keskeinen apuväline, jonka avulla mm. pohditaan ongelmia, asetetaan jalostuksen tavoitteet, suunnitellaan niiden toteutus ja seurataan toteutumista.

Alusta alkaen kerhossamme on tähdennetty, että yhdistyksen on huolehdittava omasta rodustaan ja sen kehityksestä. Näiden tavoitteiden edistämiseksi kerhoon perustettiin jalostustoimikunta jo vuonna 1974, ja kerhollamme on ollut jalostusohjeet ja -säännöt jo 1970-luvulta lähtien. Uusi jalostuksen tavoiteohjelma korvaa aikaisemmat ohjeet kokonaisuudessaan.

Tavoiteohjelma sisältää tietoa rodustamme, sen taustasta ja nykytilasta sekä rodunjaloituksen vaikuttavista taustatekijöistä. Ohjelmaan sisältyy mm. yhteenveto tämän päivän vahvuuksista ja heikkouksista sekä tulevaisuuden mahdollisuuksista ja uhista neljältä tärkeältä osa-alueelta: populaatio, luonne, terveys ja rakenne sekä rodun markkinapotentiaali. Ohjelma suuntautuu tulevaisuuteen määrittelemällä jalostuksen vision, tavoitteet, strategian ja toimenpiteet. Ohjelman avulla voidaan ohjata ja seurata rodun kehitystä pitkäjänteisesti.

Basenji on alkukantainen rotu, jonka alkuperä on tuntematon. Ensimmäinen basenji tuli Suomeen 1964. Viime vuosina rekisteröintien määrä on kasvanut. Suomen Basenjikerho - Finnish Basenji Club r.y. perustettiin syksyllä 1972. 25.2.2007 kerho muuttui rotujärjestöksi ja nimi vaihtui Suomen Basenjit - Finnish Basenjis ry:ksi. Vuoden 2007 lopussa yhdistyksen jäsenmäärä oli 422 ja elossa olevien rekisteröityjen koirien määrä noin 600.

Basenjijalostuksen vahvuutena Suomessa ovat ennen kaikkea kasvattajat, jotka ovat vastuuntuntoisia ja tutkituttavat jalostusmateriaaliaan perinnöllisten sairauksien varalta aktiivisesti. Basenji on myös terverakenteinen, pääosin terve ja pitkäikäinen rotu, jonka rakenteen säilyttäminen on helppoa. Suurin heikkous on pieni populaatio, jossa useimmat koirat ovat sukua toisilleen ja suurin uhka perinnöllisten sairauksien leviäminen populaatiossamme, mikä vaikeuttaisi jalostusmateriaalin löytämistä ja kaventaisi geenipohjaa entisestään. Suurin mahdollisuus on lisääntynyt kiinnostus rotua kohtaan, mikä näkyy viime vuosien lisääntyneissä rekisteröintimäärissä.

Ohjelman avulla pyrimme siihen, että basenji tulevaisuudessakin on monipuolinen harrastuskoira, jossa ei ole erikseen käyttö- ja näyttelylinjoja. Basenji soveltuu luonteeltaan hyvin seurakoiraksi – ei tosin välttämättä kokemattomalle koiranpitäjälle – vaikka onkin säilyttänyt rotumääritelmässä mainitut luonteenomaisuutensa. Suurin osa basenjeista on jatkossa sekä pitkäikäisiä että terveitä ja rotumääritelmän mukainen korkearaajainen, gasellimainen tyyppi on säilynyt.

Tavoitteet päämäärän saavuttamiseksi ovat populaatiokoon kasvattaminen, yhtenäisen rotutyypin säilyttäminen, terveystutkimuksiin kannustaminen ja luonteiden seuranta.

Jalostustoimikunta valvoo tavoiteohjelman toteutumista ja ylläpitämistä, jotta kasvattajilla olisi tarvittavat tiedot rodun nykytilanteesta. Vuosittain seurataan sukusiitosprosentteja, terveystutkimusten toteutumista ja urosten jälkeläismääriä, joista tehdään vuosittain yhteenveto. Viiden vuoden kuluttua tavoiteohjelman käyttöönottamisesta tehdään yksityiskohtainen seurantaraportti.

2 Rodun tausta

2.1 Basenjin alkuperä

Basenji on alkukantainen rotu, mikä tarkoittaa, että rotu on ikivanha eikä sen alkuperää tiedetä. Rotua ei ole kehitetty systemaattisen jalostustyön avulla.

Rodun tarkka alkuperä on siis tuntematon. Joidenkin lähteiden mukaan basenjin historia voidaan jäljittää aina kivikaudelle saakka, mutta useimmiten basenjit kuitenkin yhdistetään faraoiden Egyptiin. Egyptiläisissä neljännen dynastian aikaisissa (n. 2600 eKr.) hautamaalauksissa esiintyy basenjin näköisiä koiria. Koirat kuvataan istumassa omistajansa tuolin alla. Myös vainajan mukaan haudattujen koirien luurankojen tutkimukset viittaavat siihen, että Muinais-Egyptissä oli basenjin näköisiä koiria: pääkallojen mittauksissa on huomattu niiden vastaavan nykyisten basenjin kallojen mittasuhteita.

Vasta 1800-luvulla rotu löydettiin uudelleen: vuoden 1870 tienoilla tutkimusmatkailijat löysivät näitä koiria niiden alkuperäisiltä asuinpaikoilta Niilin ja Kongo-joen alkulähteiltä. Tutkimusmatkailijoiden kuvauksen mukaan alkuasukkaiden koirat olivat lyhyt- ja kiiltäväkarvaisia, pystykorvaisia ja siansaparoisia. Koirat eivät haukkuneet, ne olivat syvästi kiintyneitä omistajiinsa, mitä arvostettiin suuresti ja lisäksi niiden turkki oli ihmisnenälle hajuton. Alkuasukkaat ripustivat haukkumattomien basenjin kaulaan kellon, jotta olisi helpompaa pysyä saalistavan koiran kannoilla.

Basenjeita käytettiin riistan etsimiseen ja ajamiseen, niiden avulla metsästettiin esim. rämerottia, joiden puremista ihmiset saivat verenmyrkytyksiä - rotat painoivat n. 13 kg, basenji vain kymmenisen kiloa! Kun metsästettiin isoja eläimiä, esim. leijonia, koirat kannettiin niskan yli hartioilla paikoille, joissa riistan tiedettiin majailevan ja ne päästettiin laumana hyökkäämään joka puolelta riistan kimppuun. Basenjin etuna metsästyksessä on sen turkin hajuttomuus, näin muut eläimet eivät pysty vainuamaan niitä. Joillain seuduilla (esim. Tanganjikassa) alkuasukkaat käyttivät basenjia apinanmetsästyksessä. Silloin koirien hännät leikattiin pois, jotta apinat eivät saisi otetta hännästä. Jotkut heimot myös typistivät basenjin hännän estääkseen haavoista johtuvia tulehduksia.

Basenjin arvostuksesta pygmien keskuudessa kertoo se tosiasia, että pygymies ei voinut perustaa perhettä, ellei hänellä ollut edes yhtä basenjia, joka takaisi ruoan saannin.

Afrikassa basenjin kannat muodostuivat luonnollisen valinnan kautta terveiksi ja kestäviksi. Viidakossa vain parhaat yksilöt jäivät jatkamaan sukua.

Länsimaihin basenji tuli Englannin kautta. Alun perin basenjia kutsuttiin Englannissa kongonterrieriksi. Vuonna 1923 ensimmäiset basenjit tuotiin Englantiin, mutta nämä koirat kuolivat penikkatauti-rokotteeseen. Seuraavat yritykset päättyivät myös koirien kuolemiseen rokotteeseen. Vasta 1930-luvulla basenjin tuonti Englantiin onnistui.

Englannista ja Amerikasta basenjit ovat levinneet ympäri maailman. Ensimmäinen basenji tuli Pohjoismaihin, Norjaan, vuonna 1959, Ruotsiin hieman myöhemmin ja Suomeen vuonna 1964.

2.2 Basenjin historia Suomessa - rekisteröintimäärät

Suomalaista basenjia on jalostettu määrätietoisesti viimeisen 30 vuoden ajan, aina Suomen Basenjikerho – Finnish Basenji Club r.y:n jalostustoimikunnan perustamisesta asti. 1970- ja 1980-luvuilla keskityttiin ennen kaikkea ulkomuotoon ja ulkomuodollisesti tasaisen kannan luomiseen. Ulkomuodon ja kannan tasaisuuden suhteen onnistuttiin hyvin ja nykyään suomalaisia basenjeja pidetään ulkomuodollisesti parhaimpina yhdessä mm. australialaisten basenjen kanssa. Jo aikaisessa vaiheessa alettiin kiinnittää huomiota myös basenjiemme luonteeseen, sillä aggressiivisen tai yliviilikkaan koiran kanssa oli mahdotonta elää, saati saavuttaa menestystä näyttelykehissä. Koska basenji on kuitenkin alkukantainen rotu, kuuluu sen luonteeseen ja samalla rodun kiehtovuuteen vääjäämättä myös ”särmää”, ja niinpä jalostuksella ei Suomessa ole koskaan yritettykään muokata basenjin luonnetta vastaamaan keskivertoseurakoiran luonnetta vaan on pyritty karsimaan kaikkein vaativimpia luonteita jalostuksesta pois. Basenjen luonteet ovatkin nykyään huomattavasti takavuosia parempia, ja basenji on löytänyt tiensä näyttelykehien lisäksi myös rata- ja maastokokeisiin sekä agilityyn. Monessa perheessä basenji on myös pelkästään seurakoirana.

Viime vuosina suomalaiset basenjikasvattajat sekä jalostustoimikunta ovat alkaneet kiinnittää yhä enemmän huomiota myös rodun terveyteen sekä sukusiitosasteeseen. Populaatiokokoa on kasvatettava, jotta jalostusmateriaalia olisi käytettävissä jatkossakin. Vielä parikymmentä vuotta sitten läheiset sukulaisparitukset olivat yleisiä, mikä on aiheuttanut sekä Suomessa että muualla maailmassa tilanteen, jossa monet koirat ovat turhan läheistä sukua toisilleen. Osin sukulaisuus on myös ollut väistämätöntä, koska koko maailman basenjikanta pohjautuu muutamaan aikoinaan Afrikasta tuotuun yksilöön. Läheiset sukusiitokset ovat saattaneet osaltaan vaikuttaa perinnöllisten sairauksien leviämiseen basenjikannassamme. Yleisesti ottaen missä päin maailmaa tahansa esiintyvät perinnölliset sairaudet ovat koko basenjimaailman yhteinen ongelma, eli emme voi keskittyä ajattelemaan pelkästään Suomen basenjikantaa. Yhdysvalloissa aloitettiin noin 15 vuotta sitten ”African Stock Project”, jonka avulla Afrikasta tuotiin ns. alkuperäisverta yhdistettäväksi jo olemassa olevaan kantaan. Myös brindleväri levisi länsimaiseen kantaan ”uusafrikkalaisten” basenjen ansiosta. Suomenkin kannassa on jo nähtävissä näiden koirien vaikutus.

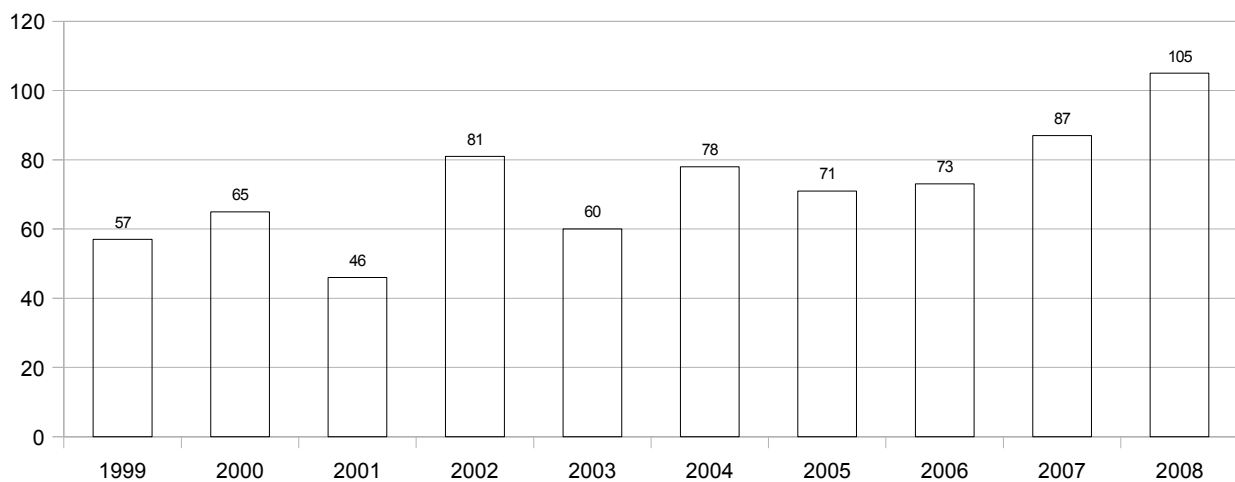
Jalostuksen tavoiteohjelma on luonnollinen jatko jo vuosia jatkuneelle kerhomme ja kasvattajiemme jalostustyölle. Basenji – haukkumaton koira – on mielestämme ainutlaatuinen rotu ja se ansaitsee aseman rakastettuna, terveenä ja pitkäikäisenä perheenjäsenenä. Kaikki suomalaiset basenjipennut kasvavat perheen parissa eikä kenellekään kasvattajalla ole ns. kenneltiloja. Tärkeää on edelleenkin löytää jokaiselle pennulle sopiva koti ja opastaa kaikkia uusia pennunostajia basenjinsa kotikasvatuksessa.

Tavoitteena on säilyttää rotumääritelmän mukainen elegantti ja korkeajalkainen tyyppi tinkimättä kuitenkaan luonteesta ja terveydestä. Haaste on suuri basenjikasvattajille, mutta toivomme pääsevämme tavoitteeseen jalostustoimikunnan ja kasvattajien keskinäisellä yhteistyöllä. Tiedon kerääminen ja jakaminen sekä neuvonta ovat jalostustoimikunnan

tärkeimpiä tehtäviä. Tavoittemme on saada kaikki kasvattajat sitoutumaan jalostuksen tavoiteohjelmaan.

Kuten yllä mainittiin, ensimmäinen basenji tuli Suomeen vuonna 1964 Ruotsista. Seuraavana vuonna Suomeen tuotiin Norjasta kyseiselle basenjinartulle sulhanen. Näiden kahden yhteinen pentue, Suomen ensimmäinen basenjipentue, syntyi 1967. Vuonna 1975 esitettiin ensimmäinen kasvattaja- ja jalostusryhmä ja 1976 rikkoutui sadan basenjin raja. Viime vuosina rekisteröintien määrä on kasvanut. Vuonna 2007 Suomen Kennelliitto rekisteröi 87 uutta basenjiä. Vertailulukuina mainittakoon, että 1974 rekisteröitiin 13 basenjiä, 1984 22 basenjiä ja 1994 52 basenjiä. Vuosina 1994-2007 rekisteröitiin keskimäärin 61,6 basenjiä/vuosi. Muista maista mainittakoon, että vuonna 2007 Yhdysvalloissa rekisteröitiin 723 ja Ruotsissa 108 basenjiä.

Taulukko 1. Suomen basenjien 10 vuoden rekisteröinnit vuosilta 1999-2008.

3 Suomen Basenjit - Finnish Basenjis ry

Suomen Basenjikerho - Finnish Basenji Club r.y. perustettiin syksyllä 1972. Perustavassa kokouksessa oli läsnä kolmetoista jäsentä, joista osa oli kymmeniä vuosia aktiivisesti mukana kerhon toiminnassa. Ensimmäisen hallituksen päämääränä oli saada kaikki basenjien omistajat jäseniksi, muodostaa kerhosta yhtenäinen ja kotoinen yhdistys, saada kerho mahdollisimman pian rekisteröidyksi ja rotujärjestöksi, sekä rodun ottaminen "hallintaan". Yhdistys rekisteröitiin 16.3.1973. Kerho hyväksyttiin aktiivisuutensa ansiosta rotua harrastavaksi yhdistykseksi 2.9.1975. Vuoden 2002 lopussa kokonaisjäsenmäärä oli 402. Koiria oli suunnilleen saman verran.

Basenjikerho liitettiin rotua harrastavana yhdistyksenä vuonna 1975 Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistys ry:n jäseneksi. SSKY jakautui myöhemmin kahtia ja rotujärjestöksemme jäi Suomen Seurakoira- ja Kääpiökoirayhdistys ry:n jäseneksi. SSKY jakautui myöhemmin kahtia ja rotujärjestöksemme jäi Suomen Seurakoira- ja Kääpiökoirayhdistys ry:n jäseneksi. SSKY jakautui myöhemmin kahtia ja rotujärjestöksemme jäi Suomen Seurakoira- ja Kääpiökoirayhdistys ry:n jäseneksi. Vuonna 2009 yhdistyksestä tuli virallisesti rotujärjestö ja nimi muutettiin Suomen Basenjit-Finnish Basenjis ry:ksi.

Jalostustoiminta

Alusta alkaen basenjikerhossa on painotettu, että yhdistyksen on huolehdittava omasta rodustaan ja sen kehityksestä. Sen tähden jalostustoimikunta perustettiin jo vuonna 1974, ja jalostuskortistoa alettiin pitää 1975. Jalostus- ja jälkeläistarkastukset ovat alusta asti olleet tärkeä jalostustoimikunnan toimintamuoto. Jalostustoimikuntaan kuuluu tuomarijäsen, joka vastaa rodun virallisesta tuntemuksesta. Tärkeä apu rodun terveyden kannalta on ollut vuodesta 1983 lähtien Aleksanteri Elvesin muistorahasto, johon vuonna 1996 liitettiin Helga Kausteen lahjoitus. Rahastosta on kustannettu mm. basenjiensilmätarkastuksia ja ruumiinavauksia.

Basenjikerhon jalostustoimikunta toimii erittäin aktiivisesti ja yhteistyössä kasvattajien kanssa. Mainittavaa on, että useat kasvattajat tuovat pentueet jälkeläistarkastukseen ja lähes kaikki kasvattajat anovat jalostustoimikunnan suositusta koiransa astutukseen.

Jalostustoimikunnan valinta tapahtuu yhdistyksen hallituksen toimesta kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja työskentely tapahtuu hallituksen valvonnan alaisena. Jalostustoimikunnan muodostaa neljä henkilöä, jotka kollegiaalisesti hoitavat tehtävän. Toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin. Toimikunnalla on mahdollisuus täydentää itseään enintään kahdella lisäjäsenellä, jotka hyväksytetään yhdistyksen hallituksella.

Jälkeläis- ja jalostustarkastus

Jälkeläistarkastukset ovat olleet osa jalostustoimikunnan toimintaa vuodesta 1976 alkaen. Pentueet videoidaan ja jalostustoimikunnan tuomarijäsen arvioi pentueen hyvät ja myös huonot puolet. Lausunnot julkaistaan Basenji-lehdessä, jalostustoimikunnan palstalla. Jälkeläistarkastuksiin osallistuminen on tärkeää, jotta jalostustoimikunta voi seurata ja arvioida työnsä tuloksia sekä suunnitella pentujen mahdollista tulevaa käyttöä jalostukseen. Jälkeläisten lisäksi myös jalostukseen käytettävät urokset ja nartut voidaan jalostustarkastaa, mikäli näillä ei ole vaadittavaa näyttelytulosta. Jalostusanomuksen käsittelyn edellytyksenä on, että anotuilla koirilla on vaadittava näyttelytulos tai niiden on oltava jalostustarkastuksessa hyväksytyt jalostukseen käytettäväksi.

4 Nykytilanne

4.1 Populaation koko ja rakenne

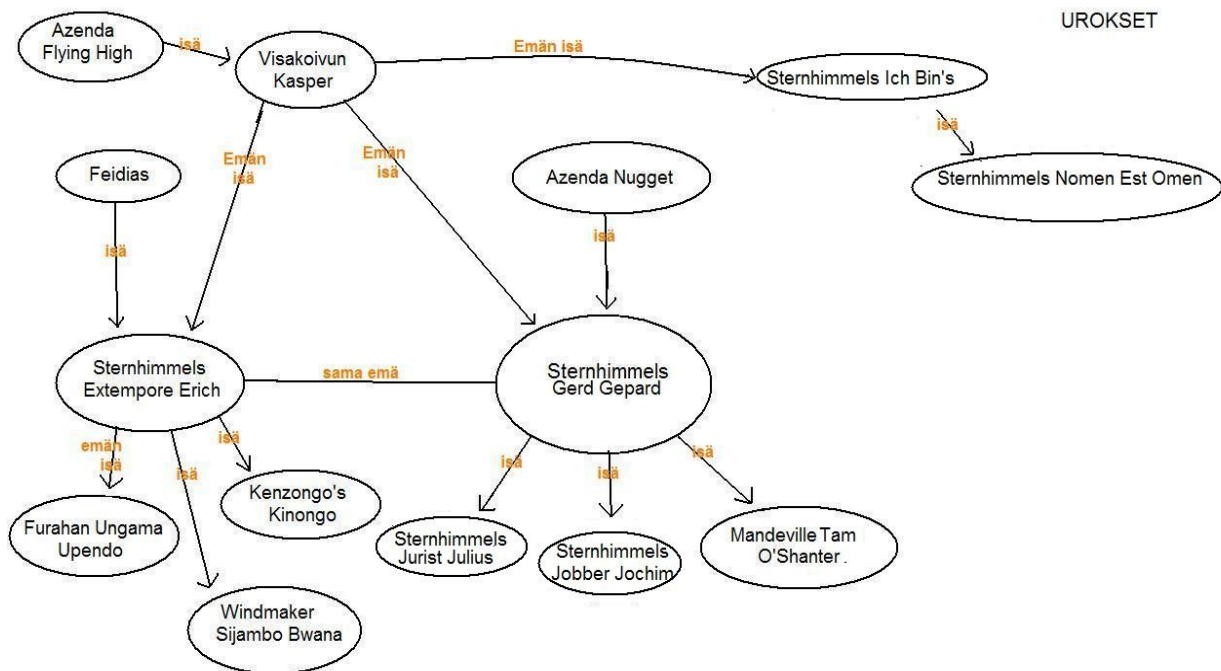
Jalostukseen käytetyt koirat

Taulukoissa 2 ja 3 on listattu kaikki Suomessa jalostukseen käytetyt koirat vuosina 1964–2008. Urosten taulukossa ovat mukana myös ulkomaiset koirat.

Taulukko 2 - Jalostukseen jälkeläismäärältään eniten käytetyt urokset vuosina 1964–2008

	Jalostusuros	Syntymävuosi	Pentueet	Pennut
1	Sternhimmels Extempore Erich	1987	9	40
2	Feidias	1982	7	32
3	Azenda Nugget	1988	7	31
4	Pukkanut Midnight Sun	1999	6	28
5	Wazazi Grand Crusader	1999	6	28
6	Azenda Flying High	1974	6	23
7	Sternhimmels Jobber Jochim	1991	6	23
8	Visakoivun Kasper	1976	5	26
9	Kenzongo's Kinongo	1990	5	25
10	Chaanrose Parting Shot	1999	5	24
11	Mandeville Tam O'Shanter	1996	5	24
12	Furahan Ungama Upendo	1997	5	23
13	Sternhimmels Gerd Gepard	1989	5	22
14	Sternhimmels Ich Bin's	1990	5	22
15	Windmaker Sijambo Bwana	1993	5	22
16	Sternhimmels Jurist Julius	1991	5	21
17	Visakoivun Narmer	1978	5	21
18	C-Quest Rhythm Riots Behukai	2004	4	21
19	Sternhimmels Nomen Est Omen	1995	4	20
20	Wazazi Made of Gold	1996	4	20

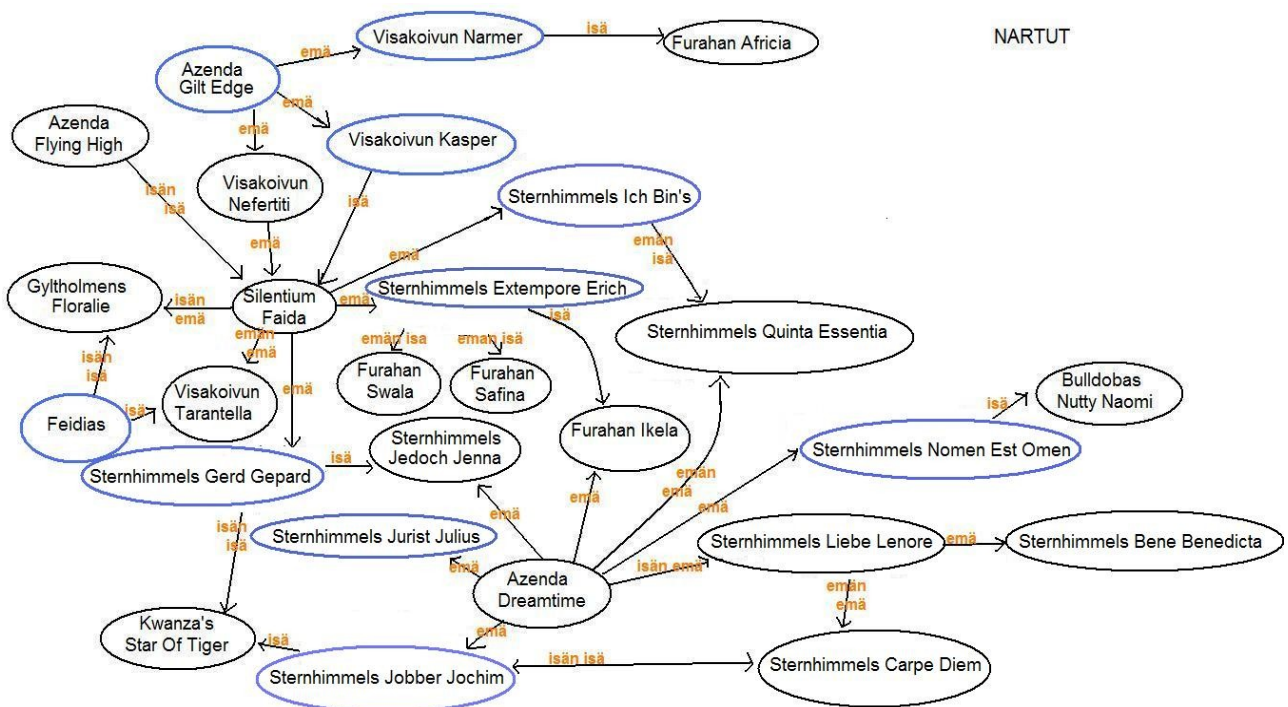
Sukulaisuuskaaviossa on esitetty tärkeimmät eniten käytettyjen urosten sukulaisuussuhteet.

Taulukko 3 - Jalostukseen jälkeläismääriltään eniten käytetyt nartut vuosina 1964–2008

	<i>Jalostusnarttu</i>	<i>Syntymävuosi</i>	<i>Pentueet</i>	<i>Pennut</i>
1	Silentium Faida	1984	5	24
2	Azenda Gilt Edge	1972	5	21
3	Furahan Swala	1995	4	21
4	Borasus Juel of the Sun	1995	4	19
5	Marikon Evita	1977	4	19
6	Pukkanut Dawn Chorus	1998	4	19
7	Azenda Dreamtime	1988	4	18
8	Bulldobas Nutty Naomi	1998	4	17
9	Furahan Safina	1995	4	16
10	Furahan Ikela	1991	4	13
11	Kwanza's Star of Tigers	1999	3	21
12	Sternhimmels Liebe Lenore	1994	3	15
13	Sternhimmels Quinta Essentia	1997	3	15
14	Visakoivun Tarantella	1989	3	15
15	Sternhimmels Bene Benedicta	2001	2	15
16	Fula Farm Girl of the Congo	1971	3	13
17	Furahan Africa	1985	3	13
18	Gyltholmens Floralie	1988	3	13
19	Sternhimmels Jedoch Jenna	1991	3	13
20	Visakoivun Nefertiti	1978	3	13
20	Avongara Mwana of Brushy Run	2004	2	13
20	Sternhimmels Carpe Diem	2001	2	13
20	Ulan Fabiola	1973	2	13

Sukulaisuuskaaviossa on esitetty tärkeimmät eniten käytettyjen narttujen sekä niihin liittyvien urosten väliset sukulaisuussuhteet.

4.1.1 Tehollinen populaatiokoko

Koirapopulaation perinnölliseen monimuotoisuuteen vaikuttaa se, minkä verran ja minkä sukuisia yksilöitä jalostukseen käytetään. Yksittäisen jalostuskoiran perimä kannassa ei saisi muodostua kohtuuttoman suureksi. Jotta populaation geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia eri yksilöitä, sekä uroksia että narttuja, ja niitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti. Tehollinen populaatiokoko on termi, joka kuvaa geenipohjan laajuutta. Mitä pienempi on tehollinen populaatio, sitä nopeammin kasvaa sukusiitosaste ja tapahtuu geenihävikkiä. Tehollisen populaatiokoon tulisi minimissään olla n. 200 jalostuskoiraa.

Tehollinen populaatiokoko (N_e) lasketaan kaavalla: $N_e = 4 \cdot N_m \cdot N_f / 2 \cdot (N_m + N_f)$. Kaavassa N_m = lisääntyvien urosten määrä ja N_f = lisääntyvien narttujen määrä.

Tehollinen populaatiokoko on huomattavasti pienempi kuin basenjikantamme. Vuonna 2007 tehollinen populaatio oli 32 eli pieni. Tämän vuoksi suositellaan, että jalostukseen käytetään mahdollisimman laajasti erisukuisia yksilöitä. Yksittäisen koiran jälkeläismäärä ei saa ylittää 5 % viimeisen viiden vuoden aikana rekisteröidyistä pennuista.

Yhdistelmien sukusiitosaste viidellä sukupolvella laskettuna ei saa ylittää 6,25 % ilman erityisen painavaa syytä.

Uusintayhdistelmiä ei suositella.

4.1.2 Tuonnit

Taulukko 4 näyttää ulkomailta tuotujen basenjienv lukumäärät vuosina 1964– 2007

Taulukko 4

Tuontimaa	Tuontikoirien määrä
Englanti	18
Australia	20
USA	18
Ruotsi	19
Norja	5
Viro	1
Italia	1
Itävalta	1
Puola	1
Ranska	1
Saksa	1
Tanska	1
YHTEENSÄ	87

Taulukko 5 esittää jalostukseen Suomessa käytettyjen ulkomaisten koirien lukumäärän (ml. tuontisperma). Koira on laskettu vain kerran mukaan, vaikka sillä olisi useampi pentue.

Taulukko 5

Tuontimaa	Määrä
Englanti	18
Australia	17
USA	15
Ruotsi	7
Norja	4
Itävalta	1
Puola	1
Ranska	1
Tanska	1
YHTEENSÄ	65

4.1.3 Jälkeläismäärät

Taulukossa 6 on lueteltu koirat, joilla on eniten lapsenlapsia. Taulukkoon on otettu 10 koiraa kärjestä.

Taulukko 6 – Koirat, joilla eniten lapsenlapsia v. 1984–2007

Koira	Lapsenlasten määrä
Azenda Dreamtime	180
Silentium Faída	132
Sternhimmels Extempore Erich	107
Sternhimmels Ich Bin's	92
Furahan Iringa	82
Feidias	80
Sternhimmels Gerd Gepard	76
Akuaba Bemused	64
Visakoivun Kasper	64
Sternhimmels Jobber Jochim	63
YHTEENSÄ	940

Vuosina 1984–2007 rekisteröitiin 1160 basenjiä.

Koko basenjikanta perustuu muutamaan 1930 – luvulla Afrikasta tuotuun koiraan. Ns. uutta verta haettiin Afrikasta uudestaan vasta 1980 – luvulla. Näin ollen kaikki basenjit ovat lopulta sukua toisilleen. Viime vuosina Suomeen on tuotu useita tuontikoiria mm. Australiasta, USA:sta ja Englannista – näin on pyritty saamaan vieraampaa verta jalostukseen, joskin näidenkin koirien takaa löytyy usein samoja esi-isiä kuin omien koiriemme takaa. Varsinaista uutta verta rotuun saadaan Avongara – koirista (basenji, joka on tuotu suoraan Afrikasta tai on näiden tuontikoirien suora jälkeläinen) Avongara-basenjeja on tuotu vuoden 2007 loppuun mennessä Suomeen kolme(3) yksilöä.

4.1.4 Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Taulukko 7 esittää rodun yhdistelmien vuosittaisen sukusiitosasteen vuosina 1994–2007. Sukusiitosaste on laskettu 5 sukupolvella.

Taulukko 7

Vuosi	Yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosaste (%)
1994	8,95
1995	5,30
1996	2,56
1997	5,39
1998	4,97
1999	3,74
2000	4,83
2001	5,88
2002	4,09
2003	4,08
2004	3,20
2005	2,03
2006	0,61
2007	1,89
Keskimäärin vv. 1994–2007	4,18

Vuosina 1994 – 2007 on rekisteröity 198 pentuetta. Sukusiitosaste on alle 6,25 % 144 pentueella ja vastaavasti 54 pentueen sukusiitosaste on yli tavoiteprosentin. Pentueiden sukusiitosprosentit olivat 0 % - 25,88 %.

4.1.5 Sukusiitosaste jalostuksen työkaluna

Sukusiitosaste laskettuna viidellä sukupolvella on laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Syynä tähän on entistä tiedostavampi suhtautuminen sisäsiitokseen, tuontikoirat sekä uudet rotuunotot. Yhdysvalloissa on mahdollista tehdä rotuunottoja Afrikasta tuoduille koirille 31.12.2013 saakka. Jalostustoimikuntaa voi pyytää laskemaan suunnitellun yhdistelmän sukusiitosasteen viidellä sukupolvella jo ennen suosituksen anomista. Jalostustoimikunta julkaisee kaikkien toteutuneiden yhdistelmien sukusiitosprosentit sekä lehdessä että yhdistyksen kotisivuilla.

4.2 Luonne ja käyttöominaisuudet

4.2.1 Käyttötarkoitus

Rotumääritelmässä käyttötarkoituksena on metsästys- ja seurakoira. Basenji on nykyään seurakoira. Sen kanssa harrastetaan aktiivisesti näyttelyitä sekä maasto- ja ratakoikeita. Ulkomuodollisesti Suomen basenjikanta on erittäin korkealaatuinen ja sitä pidetään maailman parhaisiin kantoihin kuuluvana. Harrastuskoirana basenji sopii erinomaisesti

maasto- ja ratakokeiden kaltaisiin lajeihin, joissa se saa hyödyntää luontaista metsästysvaistoaan.

Juoksutoimikunta perustettiin 1997 basenjen juoksuharrastuksen laajennuttua. Toimikunnan tarkoituksena on edistää basenjen juoksuharrastusta sekä käsitellä kilpailutoimintaan liittyvät asiat. Yhdistyksemme hyväksyttiin toukokuussa 1997 Suomen Vinttikoiraliitto r.y:n jäseneksi. Vuoden 1998 alusta basenjit ovat voineet osallistua virallisiin vinttikoirakokeisiin.

Ensimmäiset käyttövaliot maastosta saimme vuonna 2001 ja radalta vuonna 2004. Käyttövalion arvoon vaaditaan, että koira on saanut vähintään laatumaininnan "hyvä" näyttelystä koiran täytettyä 15 kk. Maastokoevalion arvoon vaaditaan viisi maastokoesertifikaattia vähintään kahdelta eri kaudelta, ja ratakoeevalion arvoon viisi ratakoesertifikaattia juostuna vähintään kahdella eri kilpailukaudella, ja vähintään kahdella eri kiinteällä juoksuradalla. Käyttövalioajat radalta ovat: 280m 24,70s (Hyvinkää, Tampere ja Helsinki)/ 25,10s (muut radat) ja 350m 31,00s. Yhdistyksemme on palkinnut vuodesta 2000 lähtien Vuoden Maastajuoksija- ja Vuoden Ratajuoksija-basenjin. Vuonna 2004 yhdistys järjesti ensimmäisen kerran omat, epäviralliset maastomestaruuskisat ja vuonna 2005 oli mukana järjestämässä basenjen ensimmäisiä virallisia maasto- ja ratamestaruuskilpailuja.

4.2.2 Luonne

Rotumääritelmän mukaan basenjin tulee olla luonteeltaan itsenäinen ja älykäs, kuitenkin omistajaansa kiintyvä ja valpas. Rotumääritelmä sisältää myös maininnan siitä, että basenji voi olla vieraita kohtaan pidättyväinen. Vuonna 2004 tehty basenjen terveystarkastus sisälsi luonnetta koskevan kysymyksen. Vastausten perusteella erityisen huolestuttavaksi nousi seikka, että moni basenji on osoittanut aggressiivisuutta ihmisiä kohtaan(24 koiraa). Muut kyselyissä esille tulleet ongelmakohtat olivat mm. aggressiivisuus muita koiria kohtaan(51 koiraa), arkuus (14 koiraa) ja eroahdistus(13 koiraa). Terveystarkastukseen saatiin vastaukset 168 basenjin osalta.

On siis ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomiota jalostuskoirien luonteeseen. Arkojen tai aggressiivisten koirien käyttöä jalostukseen ei puolleta.

Kennelliiton suunnitelmissa on ottaa käyttöön aikaisintaan vuonna 2009 Ruotsin MH-luonnekuvaus. MH-luonnekuvauksen etuna on mm. koulutetut arvostelijat, standardoitu kuvauksen suorittaminen ja tulosten vertailukelpoisuus.

4.3 Terveys

4.3.1 Tutkimustulokset

Taulukoissa 8-13 on erilaisia basenjen terveystutkimustuloksia.

Taulukko 8 – Silmätarkastustulokset v. 1978–2007

Syntymä- vuosi	Pentuja	Tutkittu kpl	Tutkittu %	Ei osoita perinnöllisiä silmäsairauksia	PPM	Muu
1978	17	1	5,9	1		
1981	27	2	7,4	1	1	
1982	25	5	20,0	3	2	
1983	9	3	33,3		3	
1984	26	3	11,5	2	1	
1985	17	1	5,9		1	
1986	11	1	9,1		1	
1987	10	3	30,0	3		
1988	18	6	33,3	3	3	
1989	30	9	30,0	6	3	
1990	25	15	60,0	8	7	1
1991	26	13	50,0	8	5	
1992	45	10	22,2	6	4	
1993	37	12	32,4	8	4	
1994	66	23	34,8	16	7	2
1995	39	23	59,0	12	11	
1996	26	15	57,7	7	8	
1997	46	23	50,0	13	10	
1998	42	26	61,9	15	11	
1999	74	31	41,9	10	19	2
2000	50	19	38,0	11	7	1
2001	64	37	57,8	21	16	2
2002	63	43	68,2	17	26	4
2003	66	36	54,5	16	20	7
2004	95	39	41,0	22	17	2
2005	64	23	35,9	7	16	1
2006	74	8	10,8	5	3	
2007	64	1	0,1		1	
Yhteensä	954	298	31,2	161	132	13
% testatuista				54,0	44,3	4,4
% kaikista syntyneistä				18,7	15,4	1,5

PPM = Membrana pupillaris persistens, todettu

Taulukko 9 – Lonkkanivelen röntgenkuvaustulokset v. 1994–2007

Syntymä- vuosi	Pentuja	Tutkittu kpl	Tutkittu %	AA	AB/BA	BB	BC/CB	CC	DC
1994	66	2	3,0	2					
1995	39	3	7,7	3					
1996	26	4	15,4	3				1	
1997	46	4	8,7	4					
1998	42	4	9,5	3	1				
1999	74	5	6,8	3		1	1		
2000	50	6	12,0	5					1
2001	64	12	18,7	9	3				
2002	63	25	39,7	21		4			
2003	66	7	10,6	7					
2004	95	9	9,5	8		1			
2005	64	3	4,7	2		1			
2006	74								
2007	64								
Yhteensä	695	84	12,1	70	4	7	1	1	1
% testatuista				83,3	4,7	8,3	2,0	2,0	2,0
% syntyneistä				10,1	0,6	1,2	0,2	0,2	0,2

Taulukko 10 – Polvinivelen röntgenkuvaustulokset v. 1988–2007

Syntymä- vuosi	Pentuja	Tutkittu kpl	Tutkittu %	0/0	1/1
1988	18	1	5,5		1
1989	30	1	3,3		1
1990	25	5	20	5	
1994	66	1	1,5	1	
1996	26	1	3,8	1	
1998	42	1	2,4	1	
1999	74	2	2,7	2	
2001	64	5	7,8	5	
2002	63	7	11,1	7	
2003	66	5	7,5	5	
2004	95	4	4,2	4	
2005	64				
2006	74				
2007	64				
Yhteensä	771	33	4,3	31	2
Yht. % testatuista				93,9	6,1
Yht. % kaikista syntyneistä				4,0	0,2

Taulukko 11 – Kyynärnivelen röntgenkuvaustulokset v. 1996– 2007

Syntymävuosi	Pentuja	Tutkittu kpl	Tutkittu %	0/0	0/1	1/1
1996	26	1	3,8	1		
1998	42	1	2,4			1
1999	74	3	4,1	3		
2001	64	8	12,5	8		
2002	63	4	6,3	4		
2003	66	3	4,5	3		
2004	95	4	4,2	3	1	
2005	64					
2006	74					
2007	64					
Yhteensä	632	24	3,8	22	1	1
Yht. % testatuista				91,8	4,1	4,1
Yht.% kaikista syntyneistä				3,5	0,2	0,2

Taulukko 12 – Kilpirauhastestatut koirat v. 1998–2007

Syntymävuosi	Pentuja	Tutkittu kpl	Tutkittu %
1990	25	1	4
1991	26	1	3,8
1992	45	2	4
1993	37	3	8,1
1994	66	7	10,6
1995	39	5	12,8
1996	26	7	26,9
1997	46	11	23,9
1998	42	7	16,6
1999	74	14	18,9
2000	50	12	24
2001	64	18	28,1
2002	63	24	38,1
2003	66	18	27,2
2004	95	33	34,7
2005	64	11	17,1
2006	74	2	2,7
2007	64		
Yhteensä	966	176	18,2

Taulukko 13 – Tuontikoirien terveystutkimukset v. 2000-2007

syntymävuosi	tuotu kpl	silmätutk. kpl	%	lonkkatutk kpl	%	kyynärnivel tutk. kpl	%	polvitutk. kpl	%
2000	4	3	75	3	100	0	0	0	0
2001	1	1	100	0	0	0	0	0	0
2002	4	4	100	2	50	1	25	1	25
2003	5	5	100	2	50	0	0	0	0
2004	10	6	60	3	30	0	0	0	0
2005	6	2	33,3	1	16,6	0	0	0	0
2006	6	3	50	0	0	0	0	0	0
yht.	36	24	66,6	11	30,5	1	3,6	1	3,6

Silmätutkimuksista ilmenee, että 10 tuontikoiralla on todettu PPM, yhden tulos on ulkomaisen tutkimuksen mukaan tulkinnanvarainen ja lopuilla tutkituilla silmissä ei ole perinnöllisiä silmänsairauksia. Lonkkatutkimuksissa yhdellä koiralla on D/C-lonkat ja kahdella koiralla B/B-lonkat, muilla kuvatuilla lonkat ovat A/A. Kyynärnivel- ja polvitutkimuksissa kaikki tutkitut tuontikoirat ovat olleet terveitä. Jalostustoimikunnan tietoon tulleiden kilpirauhaskokeiden tulosten mukaan vuosina 2000-2007 syntyneissä tuontikoirissa ei ole yhtään kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa. Viitealueen sisälle asetuu 14:n koiran arvot ja seitsemällä on jokin arvoista viitealueen ulkopuolella.

5.3.2 Tiedon kerääminen

Tietoa on kerätty basenjien terveydestä, kuolinsyistä, luonteesta ja ulkomuodosta jalostustoimikunnan perustamisesta lähtien vuodesta 1974. Viimeisin kaikille jäsenille suunnattu terveystutkimus tehtiin vuonna 2004. Seuraavaksi on tarkoitus suunnata terveystutkimus kaikille kasvattajille.

5.3.3 Sairaudet

Fanconin syndrooma

Fanconin syndrooma on oireyhtymä, jossa tiettyjen ravintoaineiden (esim. glukoosin, aminohappojen ja vitamiinien) takaisinimeytyminen munuaisessa on heikentynyt. Tauti johtaa hoitamattomana siihen, että koiran sisäelimet pettävät ja yleiskunto heikkenee. Tauti puhkeaa tavallisesti basenjilla neljän ja kahdeksan vuoden välillä.

Tyypillisiä oireita ovat lisääntynyt juominen, virtsaaminen ja laihtuminen. Tutkimalla säännöllisesti virtsan glukoosipitoisuus tunnistusliuskoilla voidaan tunnistaa Fanconin syndroomaan sairastuneet koirat jo ennen oireiden ilmenemistä.

Fanconin markkeritesti saatiin Yhdysvalloissa valmiiksi 14.7.2007. Testin kehittäjä on Dr. Gary Johnsson tutkimusryhmineen Missourin yliopistolla. Testi antaa testattaville koirille neljänlaisia tuloksia. Nämä ovat:

1. Perimältään terve (koiralla ei ole perimässään ollenkaan tautigeeniä).
2. Perimältään kantaja (koiralla on tautigeeni toiselta vanhemmaltaan, mutta se ei voi koskaan sairastua).
3. Perimältään sairas (koiralla on tautigeeni molemmilta vanhemmiltaan eli se on homotsygootti. Koira voi sairastua jossain elämänsä vaiheessa).

4. Epäselvä tulos (EOS, enganniksi indeterminate IND). Fanconin markkeritesti ei täydellä varmuudella kerro koiran genotyypistä. Jalostuksessa koira on kohdeltava kantajana.

Testi toimii 90 % tarkkuudella.

Suomessa syntyneiden ja Suomeen tuotujen koirien fanconin markkeritestin tulokset jakaantuivat seuraavasti (31.12.2007 mennessä):

	Tutkittu yht.	Tulos kpl	Tulos %
Perimältään terveitä	111	64	57,7
Perimältään kantajia	111	42	37,8
Perimältään sairaita	111	3	2,7
Epäselvätulos (EOS)	111	2	1,8

Perimältään sairasta koira tulee käyttää jalostukseen suurta harkintaa käyttäen, sillä jalostuskäyttö erityisesti nartulla voi rasittaa koiran elimistöä ja vaikuttaa taudin aikaisempaan puhkeamiseen. Perimältään kantajia ja perimältään sairaaksi todettuja koiria suositellaan käytettäväksi vain perimältään terveiksi tutkituille kumppaneille. Jalostukseen käytettävä narttu on oltava Fanconin syndrooman osalta geenimarkkeritestattu. Perimältään sairasta narttua ei saa käyttää jalostukseen. Suomessa on diagnosoitu tautia kolmella koiralla ennen markkeritestin käyttöönottoa, kahta näistä ehdittiin käyttää jalostukseen ennen sairauden toteamista.

Epilepsia

Epilepsia on aivojen toiminnallinen sairaus. Epilepsia oireilee eriasteisina tajuttomuuskouristuskohtauksina. Kohtausten välillä koira on yleensä täysin normaali. Primääri (nuorena tai keski-ikäisenä puhjennutta) epilepsia on perinnöllinen sairaus. Periytymistavan selvittäminen on osoittautunut vaikeaksi. Tauti puhkeaa yleensä viiteen ikävuoteen mennessä. Primääriin epilepsiaan sairastuneen yksilön, sen jälkeläisten sekä pentuesisarusten käyttöä jalostuksen ei suositella. Epilepsiatapauksia on viime aikoina tullut 2-3 kpl vuosittain jalostustoimikunnan tietoon. Mikäli koiralla on useammasta eri yhdistelmästä epileptisiä jälkeläisiä, sitä ei suositella käytettäväksi jalostukseen.

Allergiat ja immunologiset sairaudet

Kilpirauhasen vajaatoiminta

Kilpirauhasen vajaatoiminta tarkoittaa, että koiran elimistössä on liian vähän kilpirauhashormonia. Basenjeilla esiintyy perinnölliseksi luokiteltavaa autoimmuunireoidiittia jonkin verran enemmän kuin monella muulla rodulla. Vajaatoiminta oireilee tavallisimmin painon nousuna, karvapeitteen laadun huononemisenä ja aktiivisuuden vähenemisenä. Sairaus voidaan todeta verinäytteestä. Jalostustoimikunta suosittelee käyttämään erityistä basenjipakettia, joka sisältää arvot T4, TSH, TgAA, T3AA sekä T4AA. Sairastuneita ja TgAA-positiivisia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen. Mikäli lähisukulaisilla esiintyy vajaatoimintaa, tulee kasvattajan tiedostaa riskit ja tarkoin harkita yksilön jalostuskäyttöä.

Vuoden 2007 loppuun mennessä jalostustoimikunnalle on toimitettu 186 basenjin kilpirauhaskokeiden tulokset. Tuloksista selviää, että 128 yksilön arvot ovat viiterajoissa,

38 yksilön arvot ovat joiltain osin viiterajojen ulkopuolella ja 20 yksilön on diagnosoitu sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Michiganin yliopistossa Yhdysvalloissa käsitellään maailmanlaajuisesti eniten kilpirauhaspaneeleita. 653 basenjin kilpirauhasnäytteistä 12,4% koiralla todettiin autoimmuunithyreoidiitti, 7,7% tulos oli epäselvä ja vaatii uusintatutkimusta. Sadan rodun listalla basenji sijoittuu sijalle 28 laskettaessa autoimmunityreoidiitin yleisyyttä.

Furunkuloosi tarkoittaa ihotulehdusta, joka kohdistuu revenneestä karvatupesta vapautuneita karvoja ja sarveisainetta vastaan. Karvatupen repeäminen voi johtua traumasta, karvatupen tulehduksesta tai sarveisaineen kertymisestä karvatupen sisälle. Hyvin tavallinen syy on bakteeri-infektio, joka on usein seurausta liiallisesta nuolemista. Nuoleminen puolestaan liittyy useimmiten allergisen ihotulehduksen aiheuttamaan kutinaan. Furunkuloositapauksia on tullut jalostustoimikunnan tietoon muutamia tapauksia. Furunkuloosiin sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Eosinofiilinen granulooma (EOG) on oireyhtymä, joka esiintyy koirilla yleisimmin haavaumana suussa, kielessä, nielussa tai kitalaessa. EOG aiheuttaa mm. yskimistä, runsasta nieleskelyä ja haluttomuutta syödä. EOG-syndrooman syyt ovat epäselviä, mutta suurin osa tutkimustuloksista viittaa siihen, että syndrooma olisi perinnöllinen. Jokaisen basenjin omistajan tulisi säännöllisesti tarkistaa koiransa suun kunto. EOG:n yleisyydestä ei ole tarkkaa tietoa, koska lieviä tapauksia ei välttämättä edes huomata. Jalostustoimikunnan tietoon on tullut 14 EOG-tapausta, mikä on populaatiokokomme huomioonottaen huolestuttava määrä. EOG-syndroomaan sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Allergiat ovat vuonna 2004 tehdyn suomalaisten basenjien terveystutkimuksen perusteella melko yleinen ongelma. Vastauksissa kerrottiin koirien kärsivän mm. ruoka-aineallergioista, lääkeaineallergioista ja rokotusherkkyydestä. Koirat reagoivat sekä iho-että vatsaoireilla. Eriyksen ongelmallisia ovat tapaukset, joissa reaktion syytä ei tiedetä. Kaikissa allergiatapauksissa tulisi tarkastaa koiran kilpirauhasarvot. Allergioihin ja yliherkkyyteen liittyvien ongelmien seuraaminen on jalostustyössämme ensiarvoisen tärkeää. Allergista yksilöä ei saa käyttää jalostukseen.

Napatyrä ja nivustyrä

Rodussamme esiintyy muita rotuja useammin näkyvä **napatyrä**. Napatyrässä vatsapaita ja/tai suolen osa on työntynyt navan kohdalta ihopussiin lihaskerroksen etupuolelle. Basenjilla tyrä on yleensä pieni ja sisältää vain rasvakudosta. Vuonna 2004 tehdyssä terveystutkimuksessa kysyimme napatyrän esiintyvyydestä ja mahdollisista haitoista. Tutkimuksen tulosten perusteella napatyrästä ei näytä olevan haittaa. Kirurgiset toimenpiteet napatyrän korjaamiseksi olivat harvinaisia. Napatyrä ei vaikuta koiran mahdolliseen jalostuskäyttöön.

Nivustyrä on myös tavallisimmin synnynnäinen. Tyrä muodostuu ns. nivuskanavan aukkoon. Aukkoon pääsee valahtamaan vatsaontelon kudoksia, tavallisimmin rasvakudosta, mutta myös suolta voi päästä mahtumaan jos aukko on suuri. Nivustyrä kannattaa leikata, sillä se aiheuttaa lievänäkin kipua liikkuesssa. Nivustyrä on melko harvinainen rodussamme, vain muutama tapaus on tullut jalostustoimikunnan tietoon. Nivustyräisten koirien käyttöä jalostukseen ei suositella.

Purenta ja hammaspuutokset

Rodussamme esiintyy jonkin verran hammaspuutoksia ja virheellisiä purentoja. Kasvattajan tulisi ottaa tämä huomioon jalostussuunnitelmia tehdessä.

Krooninen suolistotulehdus (Immunoproliferative enteropathy, IPSID)

Krooninen suolistotulehdus (Immunoproliferative enteropathy, IPSID) on sairaus, joka johtaa suoliston imeytymishäiriöön. Oireet vaihtelevat ja ne voivat olla mm. krooninen ripuli, ruokahaluttomuus ja painon lasku. Taudin tarkkaa periytymismekanismia ei tunneta, mutta sairaus on mitä todennäköisimmin useamman geenin säätelemä. Myös ympäristötekijät vaikuttavat sairauden puhkeamiseen. Sairastuneiden yksilöiden, näiden jälkeläisten ja vanhempien käyttöä jalostukseen ei puolleta. Toistaiseksi Suomessa ei ole diagnosoitu yhtään tapaus. Basenjilla on tavattu IBD (Inflammatory Bowel Disease), mm. Yhdysvalloissa.

Puryvaattikinaasidefisienssi (hemolyyttinen anemia)

Basenjeilla on esiintynyt puryvaattikinaasidefisienssiä, joka johtaa hemolyyttiseen anemiaan, jossa veren punasolut hajoavat normaalia paljon nopeammin. Oireet ovat väsymys ja heikentynyt yleiskunto. Sairaus on nykyään erittäin harvinainen. Sairaus on resessiivisesti periytyvä. Sairaus voidaan todeta verinäytteen avulla, mutta sairauden aiheuttava geenivirhe DNA-näytteestä. Hemolyyttiseen anemiaan sairastuneiden yksilöiden jälkeläiset, vanhemmat ja pentuesisarukset on testattava DNA-testillä ennen jalostukseen käyttöä. Suomessa ei ole tavattu perinnöllistä hemolyyttistä anemiaa. Sairastuneita yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet

PPM eli persistent pupillary membrane on kohtalaisen yleinen, mutta yleensä kliinisesti oireeton silmäsairaus. Nykyään sairautta pidetään kehityshäiriönä. PPM on yleinen basenjilla. Sikiöaikana pupillia peittävät kalvot ja verisuonet, jotka normaalisti surkastuvat ja häviävät ennen syntymää. PPM:ssä osa näistä jää jäljelle. Rihmamaiset tai levymäiset sikiökauden verisuonten jäänteet kulkevat pupillin yli iriksestä irikseen (iris-iris PPM), iriksestä sarveiskalvon takapinnalle (iris-cornea PPM), iriksestä linssin (iris-lence PPM) etupinnalle tai muodostavat kalvoa etukammioon (lamina). Kudossäikeet katoavat monesti ennen kuin koira on 6 kuukauden ikäinen. PPM ei pahene iän mukaan ja se aiheuttaa erittäin harvoin tuntuva näön heikkenemistä. Ainoastaan ne juosteet, jotka kulkevat linssin ja sarveiskalvon välillä voivat aiheuttaa sokeutta. PPM voidaan todeta silmätarkastuksessa jo esim. 7 viikon iässä. PPM ei vaikuta koiran mahdolliseen jalostuskäyttöön. Mikäli toisella osapuolella on asteeltaan kohtalaista tai vakavaa PPM:ää, suositus on, että toisella osapuolella olisi terveet silmät.

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuminen on basenjilla esiintyvä perinnöllinen silmäsairaus. Taudin tarkkaa periytymismekanismia basenjeilla ei vielä tunneta. Useimmat muodot ovat kuitenkin resessiivisesti periytyviä. Tauti puhkeaa vasta aikuisiässä (tyypillisesti neljän ja kymmenen ikävuoden välillä) ja se voi johtaa täydelliseen sokeutumiseen. Tauti voidaan todeta silmänpohjan tarkastuksessa, mutta vasta sen puhjettua. Basenjilla esiintyy myös nk. hyvänlaatuista verkkokalvon pigmentaatiota, joka voi näyttää samanlaiselta kuin PRA. Suomalaisissa tutkimuksissa basenjeissa ei ole

toistaiseksi esiintynyt PRA:ta. PRA:han sairastuneiden yksilöiden, näiden jälkeläisten ja vanhempien käyttöä jalostuksen ei suositella.

Ns. basenjiretinopatia on vain meidän rodussamme esiintyvän verkkokalvosairauden työnimi. Sairautta on tutkittu tarkemmin Ruotsissa. Kyseessä on basenjien verkkokalvon sairaus, joka ei osoita samoja kliinisiä oireita kuin PRA. Sairaus puhkeaa useimmiten myöhään. Tauti on mitä todennäköisimmin perinnöllinen, mutta sen tarkkaa periytymistä ei tunneta. Toistaiseksi Suomessa ei ole varmuudella diagnostisoitu yhtään tapausta. Basenjiretinopatiaan sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Näköhermon kolobooma on synnynnäinen näköhermon osapuutos. Se on synnynnäinen silmän kehityshäiriö, jota pidetään basenjilla perinnöllisenä. Kolobooman periytymistapaa ei vielä tunneta. Basenjeilla näköhermon kolobooma ilmenee silmämunan takaosan pullistumana. Kolobooma voidaan yleensä todeta silmätarkastuksessa jo esim. 7 viikon iässä. Toistaiseksi Suomessa on todettu 2 tapausta. Koloboomaan sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Harmaakaihi (HC) tarkoittaa silmän linssin sameutumista, jossa linssi menettää läpinäkyvyytensä. Tämä voi johtaa näön heikkenemiseen. Harmaakaihia esiintyy monta eri muotoa. Näistä osa on perinnöllisiä ja niiden periytymistapa voi olla toisistaan poikkeava. Basenjilla on kuvattu synnynnäinen perinnöllinen muoto. Sairaus voidaan todeta silmätarkastuksessa esim. 7 viikon iässä. Toistaiseksi Suomessa on todettu yksi synnynnäinen perinnöllinen harmaakaihitapaus. Perinnölliseen harmaakaihiin sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Muut silmäsairaudet ja -muutokset käsitellään tapauskohtaisesti jalostusanomusten yhteydessä.

Lonkkaniveldysplasia

Lonkkaniveldysplasia on kasvuhäiriö, jossa lonkkamaljakko ja reisiluunpää ovat epänormaalisti kehittyneet. Lonkkaniveldysplasia on monigeeninen sairaus. Myös ympäristötekijät (esim. ruokinta) vaikuttavat dysplasiamuutosten kehittymiseen. Tauti on harvinainen basenjilla. Lonkkakuvaustulokset vuosilta 1994 – 2007 on todettavissa taulukosta 9. Mikäli toisella osapuolella esiintyy lievää dysplasiaa (C/C-lonkat), olisi hyvä, että toisella osapuolella olisi terveet lonkat (tuloksena A tai B). Kasvattajan tulee tiedostaa riskit ja tarkoin harkita dysplastisen yksilön jalostuskäyttöä, etenkin jos koiralla on nivelrikko. Suositeltavaa on, että basenjin lonkat kuvattaisiin yli 12 kk:n iässä.

Muut sairaudet

Muut kuin tässä mainitut sairaudet käsitellään aina tapauskohtaisesti jalostusanomuksen yhteydessä.

4.3.4 Lisääntyminen

Vuonna 2004 tehdyssä terveystarkastuksessa kartoitettiin sekä urosten että narttujen lisääntymisongelmia. Vastauksissa esiintyi mainintoja sekä urosten että narttujen lisääntymisongelmista. Urosten lisääntymisongelmat voitiin jakaa kahteen kategoriaan: joko uros ei astunut ollenkaan/ei astunut kunnolla/oli hyvin tarkka astutuspäivästä tai sitten uros oli jättänyt yhden tai useamman nartun tyhjäksi. Muutama narttu oli steriloitu

suvunjatkamiselimiin liittyvien ongelmien vuoksi ja yhdellä nartulla oli ollut viimeinen kiima 5-vuotiaana. Tavoitteena on normaali lisääntyminen ja lisääntymisvaikeuksia on seurattava tarkkaan. Siksi jalostustoimikunta kehottaa jäsenistöä kertomaan jalostustoimikunnalle keinosiemennyksistä ja lisääntymisvaikeuksista.

4.4 Ulkomuoto

Suomalaisten basenjien ulkomuoto on säilynyt korkeatasoisena, joskin viime vuosien aikana pientä hajontaa on tapahtunut. Tämä johtuu ennen kaikkea lisääntyneestä erilinjaisten koirien jalostuskäytöstä. Basenji on perusrakenteeltaan terve koira, eikä ylilyöntejä ulkomuodon suhteen ole esiintynyt. Basenjia näyttelyissä arvosteltaessa on erityisesti otettava huomioon, että uroksen jännittäessä tai pelästyessä se saattaa nostaa kiveksensä piiloon. Kyseessä ovat niin sanotut hissikivekset.

Korkeasta ulkomuodollisesta tasosta kertoo se, että ennen vuotta 2007 näyttelyissä käyneistä noin 800 basenjista peräti 358 saavutti Suomen muotovalion arvon.

5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Basenjikerholla on ollut jalostusohjeet ja – säännöt jo 1970-luvulta lähtien. Näitä ohjeita kasvattajat ovat noudattaneet hyvin. Uusi jalostuksen tavoiteohjelma korvasi aikaisemmat ohjeet kokonaisuudessaan.

JTO:n toimintasuunnitelman mukaisesti vuoden 2005 aikana laajennettiin Aleksanteri Elvesin muistorahaston korvausperiaatetta koskemaan silmäpeilausten lisäksi myös verikokeita, jotka tutkivat kilpirauhasen toimintaa. Korvaus myönnetään sellaisen koiran tutkimuksista, jota jalostustoimikunta on suositellut jalostukseen käytettäväksi. Hakeminen tapahtuu vapaamuotoisella hakemuksella sekä toimittamalla tutkimustulokset ja kuitti maksusta jalostustoimikunnalle.

Vuonna 2006 järjestettiin kasvattajapäivät, käyttöön otettiin JTO sekä perustettiin sitoumuskasvattajakäytäntö. Viimeksi mainitussa kasvattajat voivat saada sitoumuskasvattajastatuksen allekirjoittamalla lomakkeen, missä he sitoutuvat kasvattamaan basenjeja harkiten ja vastuuntuntoisesti noudattaen Suomen Kennelliiton ja Suomen Basenjit ry:n sääntöjä ja ohjeita sekä basenjin jalostuksen tavoiteohjelmaa. (Liite 2 ja 3)

Vuonna 2007 toteutettiin urosten terveystarkastus kaikille kasvattajille. Tieto on arvokasta varsinkin lisääntymisikäisten urosten kohdalla. Vastauksia saapui kohtalaisesti.

6 Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Basenji on rotumääritelmän mukaan metsästys- ja seurakoira mutta nykyään yksinomaan seurakoira, jonka kanssa harrastetaan aktiivisesti näyttelyitä sekä maasto- ja ratakoikeita. Harrastuskoirana basenji sopii erinomaisesti maasto- ja ratakoikeiden kaltaisiin lajeihin, joissa se saa hyödyntää luontaista metsästysvaistoaan.

Toivomme basenjin säilyvän monipuolisena rodunomaisen metsästysvietin omaavana harrastuskoirana ilman että rotu eriytyisi käyttö- ja näyttelylinjoihin.

Toivomme basenjin pitävän asemansa myös seurakoirana mutta säilyttäen rotumääritelmän mukaiset luonteenomaisuutensa eli älykkyyden, itsenäisyyden, kiintymyksen omistajaansa ja valppauden; vieraita kohtaan basenji saa olla pidättyväinen, jo rotumääritelmänkin mukaan. Luonteen huomioon ottaminen jalostuksessa onkin ensiarvoisen tärkeää. Arkoja tai ihmisille aggressiivisia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

Erittäin tärkeää on myös rodun terveyden vaaliminen, jotta suurin osa basenjeista olisi jatkossakin terveitä ja pitkäikäisiä, kuten terveystutkimuksemme tulokset osoittavat. Kannustamme siksi tutkituttamaan jalostuskoirat säännöllisin väliajoin. Uhkana rodullemme ovat perinnölliset sairaudet, sillä ne leviävät nopeasti pienessä kannassa. Perinnölliset sairaudet vaikeuttavat luonnollisesti entisestään sopivan jalostusmateriaalin löytymistä. Perinnöllisten sairauksien uhan torjumiseksi on suositeltavaa, että jalostukseen käytettävät yksilöt ovat mahdollisimman erisukuisia. Populaation vahvistukseksi on tärkeää käyttää jalostukseen myös ulkomaisia koiria, mutta tällöin kasvattajan on ensin selvitettävä niiden terveydelliset taustat mahdollisimman tarkkaan. Jalostustoimikunnalta on mahdollista saada apua tähän selvitystyöhön.

Suomen basenjikanta pyritään säilyttämään ulkomuodoltaan korkeatasoisena, toisin sanoen pitämään kanta mahdollisimman rotumääritelmän mukaisena.

Kasvattajien ja jalostustoimikunnan saumaton yhteistyö mukaan lukien tehokas tiedottaminen ja seuranta ovat avainasemassa pyrittäessä yhteiseen päämäärään: terveeseen, pitkäikäiseen, hyväluonteiseen, kauniiseen ja monikäyttöiseen basenjiin.

6.2 Tavoitteet

Yksi tärkeimmistä tavoitteista on tehollisen populaatiokoon kasvattaminen, jotta geenipohja ei kaventuisi liikaa ja mahdollinen perinnöllisten sairauksien leviäminen kannassa ei saisi kohtalokkaita seurauksia mitä jalostusmateriaaliin tulee.

Tavoitteena on, että kaikki basenjinomistajat ymmärtävät terveystutkimusten tärkeyden ja aktiivisesti testaavat koiriaan, jotta perinnölliset sairaudet eivät pääsisi leviämään kannassamme. Kaikki suositellut jalostuskoirat testataan jalostustoimikunnan voimassa olevan ”Toimenpiteet basenjin jalostuksessa”- listan mukaisesti ennen jalostuskäyttöä.

Luonteita on seurattava tarkasti, jotta basenji säilyttäisi suosionsa seurakoirana ja monipuolisena harrastuskoirana. Arkoja ja ihmisille aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Tavoitteena on, että yhtenäinen rotutyypin säilyy riippumatta koiran käyttötarkoituksesta, jotta rotutyypin jakautuminen ei kaventaisi jalostuspohjaa entisestään. Nykypäivänä maasto- ja ratajuoksussa menestyvät koirat ovat ulkomuodollisesti hyviä eikä erillistä ns. käyttölinjaa ole syntynyt.

Ulkomuodollisesti tärkeää on säilyttää rotumääritelmän mukainen korkearaajainen, gasellimainen tyyppi. Oikeamuotoinen pää ryppyineen ja tummine, mantelinmuotoisine silmineen antaa rodunomaisen ilmeen. Koska basenjeilla on alkanut esiintyä liiallista valkoisuutta, tulisi asiaan kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa. Rotumääritelmässä on määritelty pakolliset sekä sallitut valkoiset alueet.

6.3 Strategia - konkreettiset toimenpiteet basenjjalostuksessa

Useimmat basenjeissa esiintyvät sairaudet puhkeavat keski-iässä tai sen jälkeen. Siksi tavoite on, että jalostukseen käytettävien koirien keskimääräinen ikä on yli 3 vuotta. Sairauksien mahdollinen myöhäinen puhkeaminen tekee myös jalostuskoirien toistuvan tutkimisen tärkeäksi. Nuoren koiran tutkiminen ja terveeksi toteaminen ei riitä. Suositeltavaa on, että jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin useamman kerran elämänsä aikana. Jalostustoimikunta suosittelee tässä liitteessä määriteltyä tutkimuskäytäntöä, mutta toteuttaminen jää yksittäisten kasvattajien vastuulle.

Suomen Basenjit – Finnish Basenjis ry:n pentuvälitykseen hyväksytään ainoastaan jalostustoimikunnan suosittelmien yhdistelmien jälkeläiset.

Jotta toimikunta suosittelisi yhdistelmää, anottujen koirien tulee täyttää liitteessä olevat kriteerit ja suositus tulee olla annettuna ennen astutusta. Kaikkien vaadittujen dokumenttien tulee olla jalostustoimikunnan käytettävissä ennen suosituksen antamista. Tutkimustuloksien raporteista riittää kopiot tai skannatut versiot.

Anottujen koirien tulee täyttää tässä liitteessä olevat kriteerit sekä anomis- että astutushetkellä.

Populaatio

1. Yksittäisen koiran jälkeläismäärä ei saa ylittää 5 % viimeisen viiden vuoden aikana rekisteröidyistä pennuista ilman erityisen painavaa syytä. Koiran jälkeläismäärä lasketaan siihen mennessä syntyneistä jälkeläisistä.
2. Yhdistelmien sukusiitosaste viidellä sukupolvella laskettuna ei saa ylittää 6,25 % ilman erityisen painavaa syytä.
3. Uusintayhdistelmiä ei suositella ilman erityisen painavaa syytä.
4. Jalostukseen käytettävien koirien sukupolvien väli tulee olla keskimäärin kolme vuotta tai enemmän.

Ikä

Jalostukseen käytettävien koirien ikä tulee olla yli 18 kk, mutta narttujen tulee olla alle seitsemän (7) vuotta. Käytettäessä narttua ensimmäistä kertaa jalostukseen, se ei saa astutushetkellä olla täyttänyt viittä (5) vuotta.

Luonne

Arkoja tai ihmisille aggressiivisia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

Terveys

1. Fanconin syndrooma

- * Jalostukseen käytettävä narttu on oltava Fanconin syndrooman osalta geenimarkkeritestattu. Perimältään sairaan nartun käyttöä jalostukseen ei puolleta.
- * Perimältään kantajia ja perimältään sairaaksi todettuja koiria suositellaan käytettäväksi vain perimältään terveiksi tutkituille kumppaneille.
- * Jalostustoimikunta kannustaa tutkimaan molemmat vanhemmat.
- * Lisäksi koirien on oltava liuskatestattu puhtaiksi virtsan sokerin osalta ja tulos ilmoitettu jalostustoimikunnalle anomushetkellä. Lisäksi kasvattajan on ilmoitettava uusintatestauksen tulos jalostustoimikunnalle, jos edellisestä toimikunnalle ilmoitetusta testauksesta on yli 2 kk.

2. Epilepsia

Primääriin epilepsiaan sairastuneen yksilön, sen jälkeläisten sekä pentuesisarusten käyttöä jalostukseen ei suositella. Jos koiralla on useammasta eri yhdistelmästä epileptisiä jälkeläisiä, sitä ei suositella jalostukseen.

3. Allergiat ja immunologiset sairaudet

Kilpirauhasen vajaatoiminta

- * Yhdistelmän vanhempien on oltava kilpirauhasestattu (T4 tai vT4, TSH ja TgAA) ja tuloskaavake toimitettu jalostustoimikunnalle ennen yhdistelmän suosittelamista. Lausunto ei saa olla yli 24 kk vanha astutushetkellä.
- * Sairastuneita ja TgAA-positiivisia yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.
- * Mikäli lähisukulaisilla esiintyy vajaatoimintaa, tulee kasvattajan tiedostaa riskit ja tarkoin harkita yksilön jalostuskäyttöä.
- * Jalostustoimikunta kannustaa basenjen kilpirauhaspaketin (T4, TSH, TgAA, T3AA ja T4AA) käyttämiseen testaamisessa.

* **Furunkuloosiin** sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

* **Eosinofiiliseen granuloomaan (EOG)** sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

* **Allergiat.** Allergista yksilöä ei saa käyttää jalostukseen.

5. Napatyrä ja nivustyrä

- Napatyrä ei vaikuta koiran mahdolliseen jalostuskäyttöön.
- Nivustyräisten koirien käyttöä jalostukseen ei suositella.

6. Purentaviat ja hammaspuutokset

tulisi ottaa huomioon jalostussuunnitelmia tehdessä.

7. Krooniseen suolistotulehdukseen

sairastuneiden yksilöiden, näiden jälkeläisten ja vanhempien käyttöä jalostukseen ei suositella.

8. Puryvaattikinaasidefisienssi

Hemolyyttiseen anemiaan sairastuneiden yksilöiden jälkeläiset, vanhemmat ja pentuesisarukset on testattava DNA-testillä ennen jalostukseen käyttöä. Sairastuneita yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

9. Silmäsairaudet

PPM eli persistent pupillary membrane. Mikäli koiralla on asteeltaan kohtalaista tai vakavaa PPM:ää, suositus on, että toisella osapuolella olisi terveet silmät. Cornea-, lence- ja lamina- tyyppisissä PPM:ssä kasvattajan tulee tiedostaa riskit ja harkita tarkoin koiran jalostuskäyttöä.

PRA:han sairastuneiden yksilöiden, näiden jälkeläisten ja vanhempien käyttöä jalostuksen ei suositella.

Basenjiretinopatiaan sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Koloboomaan sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Perinnölliseen harmaakaihiin sairastuneiden yksilöiden käyttöä jalostukseen ei suositella.

Muut silmäsairaudet ja -muutokset käsitellään tapauskohtaisesti jalostusanomusten yhteydessä.

10. Lonkkaniveldysplasia

Mikäli toisella osapuolella esiintyy dysplasiaa (C tai huonompi), olisi hyvä, että toisella osapuolella olisi terveet lonkat (tuloksena A tai B). Kasvattajan tulee tiedostaa riskit ja tarkoin harkita dysplastisen yksilön jalostuskäyttöä. Suositeltavaa on, että basenjin lonkat kuvattaisiin yli 12 kk:n iässä.

11. Muut sairaudet

Muut kuin tässä mainitut sairaudet käsitellään aina tapauskohtaisesti jalostusanomuksen yhteydessä.

Rakenne

1. Koirilla tulee olla vaadittava näyttelytulos (vähintään EH virallisesta luokasta)
2. tai niiden on oltava hyväksyttävästi jalostustarkastettuja.

Suosituksen voimassaolo

Suositus on voimassa kahdeksan (8) kuukautta suosituksen antopäivästä.

Poikkeusluvut

Yhdistelmille, jotka eivät täytä tämän liitteen vaatimuksia, voidaan anoa poikkeuslupaa perusteluineen. Jalostustoimikunta käsittelee jokaisen poikkeusluvan tapauskohtaisesti ja esittelee anotut poikkeusluvut perusteluineen hallitukselle. Poikkeuslupa voidaan myöntää erityisen painavasta syystä ja sen myöntää hallitus.

Myönnettyt poikkeusluvut ja niiden perusteet julkaistaan basenjilehdessä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet

Basenjijalostuksen vahvuutena Suomessa ovat ennen kaikkea kasvattajat. Basenji ei koskaan ole ollut muotirotu ja kaikki kasvattajat seuraavat tarkasti rodun tilannetta ja pitävät yhteyttä jalostustoimikuntaan. Suurin heikkous on pieni populaatio, jossa useimmat koirat ovat sukua toisilleen. Uhkana on perinnöllisten sairauksien leviäminen populaatiossamme, mikä vaikeuttaa jalostusmateriaalin löytämistä ja kaventaa geenipohjaa. Suurin mahdollisuus on lisääntynyt kiinnostus rotua kohtaan. Taulukoissa 14–17 esitetään tämän päivän vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhat neljältä tärkeältä osa-alueelta: populaatio, luonne, terveys ja rakenne sekä rodun markkinapotentiaali. Luonteen osalta arvio perustuu pitkänlinjan kasvattajilta saatuun palautteeseen sekä vuosien seurantaan.

Taulukko 14 - SWOT: populaatio

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none">- sukusiitosprosentti laskenut- uudet tuontikoirat	Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none">- jalostusmateriaalin tuominen ulkomailta tai keinosiemennys- vanhojen jalostukseen käyttämättömien urosten etsiminen ja hyödyntäminen- jalostukseen käytetään mahdollisimman erisukuisia yksilöitä
Heikkoudet <ul style="list-style-type: none">- useimmat koirat sukua toisilleen- vaikea löytää sopivaa jalostusmateriaalia- myös osa tuontikoirista sukua toisilleen	Uhat <ul style="list-style-type: none">- tuontikoirien taustoista ei välttämättä riittävästi tietoa- tuontikoirien mahdollisesti tuomat perinnölliset sairaudet leviävät nopeasti pienessä kannassa

Taulukko 15 - SWOT: luonne

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none">- luonne on harrastajien kokemuksen - mukaan parantunut viime vuosina	Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none">- kasvattajat kiinnittävät yhä enemmän huomiota luonteeseen
Heikkoudet <ul style="list-style-type: none">- huono luonne periytyy helposti- rodulle epäsopiva kasvatus- luonteiden arviointi hankalaa- on vaikea arvioida, johtuuko huono luonne perintökijöistä vai epäsopivasta kasvatuksesta	Uhat <ul style="list-style-type: none">- nuoria koiria lopetetaan luonteen vuoksi- basenjilla on huonoluonteisen koiran maine

Taulukko 16 - SWOT: terveys ja rakenne

Vahvuudet - terverakenteinen rotu - pääosin terve ja pitkäikäinen rotu - Suomen kannassa ei ole toistaiseksi esiintynyt Fanconin syndroomaa muissa kuin tuontikoirissa	Mahdollisuudet - rakenteen säilyttäminen helppoa - terveystutkimukset auttavat ennakoimaan rodun terveyttä - kasvattajat testaavat aktiivisesti jalostusmateriaaliaan ja ovat vastuuntuntoisia
Heikkoudet - perinnölliset sairaudet puhkeavat vasta keski-iässä, kun koiria on jo ehditty käyttää jalostukseen	Uhat - perinnöllisten sairauksien leviäminen vaikeuttaa jalostusmateriaalin löytämistä ja pienentää geenipohjaa

Taulukko 17 - SWOT: rodun markkinapotentiaali

Vahvuudet - koko, haukkumattomuus - sopivuus myös kerrostaloon - sopii monenlaiseen harrastamiseen	Mahdollisuudet - kiinnostus rotua kohtaan lisääntynyt
Heikkoudet - ei sovellu usein ensimmäiseksi koiraksi	Uhat - maine vaikealuonteisena koirana voi karsia ostajia

6.5 Varautuminen ongelmiin

Olemme tunnistanee seuraavat 3 riskiä tärkeimmiksi riskeiksi basenjin jalostuksessa:

Riski	Vaikutus	Todennäköisyys	Ehkäisevät toimenpiteet
Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen	- vaikea löytää jalostusmateriaalia - geenipohja pienenee ja sairaudet leviävät nopeasti pienessä kannassa	keskiverto	- kasvattajien ja jalostustoimikunnan yhteistyö - tiedottaminen - tehokas seuranta
Luonteiden huononeminen	- nuoria koiria opetetaan luonteiden vuoksi - maine vaikealuonteisena koirana voi karsia ostajia	pieni	- kasvattajat kiinnittävät yhä enemmän huomiota luonteisiin - tiedottaminen - käyttäytymistestien käyttöönotto
Näyttö / käyttölinjan eriytyminen	- vaikea löytää jalostusmateriaalia - vie rodun kauemmas rotumääritelmästä	pieni	- kasvattajien ja jalostustoimikunnan yhteistyö - tiedottaminen

6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

2011	Internetissä olevan terveystutkimuskaavakkeen käytön aktivointi Kasvattajapäivät Luonnekysely
2012	MH-luonnekuvauksen ihanneluonneprofiilin luominen
2013	Terveystutkimus kasvattajille MH-luonnekuvaustilaisuuden järjestäminen
2014	Kasvattajapäivät
2015	JTO:n päivittäminen

7 Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Jalostustoimikunta valvoo JTO:n toteutumista. Vuosittain seurataan sukusiitosprosentteja, terveystutkimusten toteutumista ja urosten jälkeläismääriä, joista tehdään vuosittain yhteenveto. Viiden vuoden kuluttua tavoiteohjelman käyttöönottamisesta tehdään yksityiskohtainen seurantaraportti asioiden toteutumisesta.

Lähteet

Kirjalliset lähteet:

- Cole, Robert, 1987: The Basenji Stacked and Moving. Cole Book.
- Fleming, Duane, 1999: Pupillikalvot ja näköhermocolobomat. Basenjin periytyvät silmäviat. Basenji-lehti 2/1999, s. 25–26.
- Ford, Elspet, 1993: The Complete Basenji. Ringpress Books.
- Kärki, Marja, 1996: Basenji – faaraoiden koira. Basenji-lehti 4/1996, s. 25–30.
- Paatsama, Saki, 2000: Terve ja sairas koira. Otava.
- Polglase, Betsy, 2004: Mikä fanconin syndrooma oikein on? Basenji-lehti 3/2004, s. 63–65.
- Pärnänen, Juha, 2005: Lahden Eläinlääkäriasema Oy. Netti-Eero Neuvoo
- Siekert, Linda, 2004: Autoimmuuninen lymfosyyttinen kilpirauhastulehdus – tuntematon epidemia? Basenji-lehti 2/2004, s. 82–87.
- Steinnagel, Ronni, 1999: Fanconis syndrom hos basenji. Fördjupningsarbete vid Institutionen för kirurgi och medicin, smådjur. SLU, Uppsala.
- Svanberg, Tia, 2002: Kilpirauhasen vajaatoiminta basenjeilla. Basenji-lehti 3/2002, s. 27–28.
- Svanberg, Tia, 2003: Eosinofiilinen granulooma. Basenji-lehti 3/2003, s. 31–32.
- Toikka, Anni, Kärki, Marja & Luukkala, Leena, 2004: Suomen Basenjikerho – Finnish Basenji Club r.y. 1972–2003. Basenji-lehti 2/2004, s. 67–72.
- Tudor-Williams, Veronica, 1976: Basenjis The Barkless dogs of Central Africa. David & Charles.
- Viitanen, Johanna, 2002: Epilepsia. Basenji-lehti 4/2002, s. 57–60.

Muut lähteet:

- Basenji Club of America, Basenji Health Information,
<http://www.basenji.org/health.htm>
- Löwbeer, Mia, 2001: Hälsainformation för basenji,
<http://www.basenji.basement.nu/pdf/halsoinfo.pdf>
- Orthopedic Foundation for Animals(OFA) www.offa.org
- Suomen Basenjikerhon Internet-sivut, www.basenji.fi